

הלכות תפלין סימן לב

(עו) *קרי"ש ששעשאה (עו) כמין דל"ת *יש להחמיר ולומר דלא סגי כשיגרו הנהך לבר או הגג לבר ויחזור ויכתבנו כמין רי"ש, *משום דבין הגג ובין הנהך נעשה (ל) [נ] כפסול, הלכה צריך לגרו שניהם. ואם נדבקה אות לאות, בין קדם שתגמר בין אחר (עח) שנגמרה, פסול. *ואם גרר (לג) [לג] והפרידה (עט) *כשר ולא מקרי (פ) חק תוכות, מאחר שהאות עצמה היתה כתובה (פא) כתקונה. (פב) שאם נגעו *רגלי

ק בית יוסף
משפטי תשובת
הרשב"א ד' ה"א
ההלכות תפלין וספר
התורה והנהגת
מ"ט ש' תשובת
הרשב"א והשכות הרמב"ם סימן ס"ח

שערי תשובה

[ל] כפסול. עב"ט ומ"ש מתשובת מהר"י הלוי ומג"א, עין בתשובת דברי שמואל ס"י קפח שקב ש"אע"פ ששפירי הלוי המיר בכבוד לגרו הך שבמלת אלקיך, נראה שעשאו"ט אספור, וזארכו בתחלה כרגל עד שיהיה יותר מנגז ואח"כ יגרו קצת מנגז כדי שישאר כרגל כפלים כפי עשייה צורת האות לתחלה, שבאפ"ז זה אין מוחקים האות כיון חק תוכות עכ"ל. ונראה דס"ל שא"א למשך כפלים כהגג מש"ש כמ"א. תנא, רבין שהמשיכו כרסב כ"כ עד שבקטע פ"שנים כרגלה מסתמא אין רוח בזה השיטות כ"כ, וגם כשימשך שוב כרגל פ"שנים כרחה תהיה יותר גרול מאד שאין דומה לו באותיות הגדולות, לכן קמב שימשך רק מעט שיהיה ארוך מן הגג קצת ואח"כ יגרו, וצ"ע אם בכתיב הנהך קמרה באותיות השם דשפא כפלים לא לעובא הוא. ועין ביראפרים מ"ש פנה על דברי מהר"י הלוי ז"ל ועין מ"ש בס"ק שלפניו זה: [לג] והפרידה. עב"ט. וקמב ברי"ש שקספר בית

באר היטב

אחריו אכל לא אחריו, דאז הנה שלא סדרן ופסול מתפלין. תפלין שנודמן לטורף וכתב בפרשה כ"ף פשוטה בסוף השלים משך רחב השיטה האריך והמשיך גגה של כ"ף עד שהגיע לסוף השיטה ונמצאת רחב הגג דומה לל"ת גדולה או ריש גדולה, מה דינו? עין מהר"י הלוי ס"י פא, ועין ס"ק שלאחר זה, ובתשובת גת-נודים ח"א"ח כ"ל ב סימן ט, ובתשובת דברי שמואל סימן כסג: (ל) כפסול. ר"ל כי כתיבת המ"ם פתוחה היא בבי כתיבות, והינו מתחלה פתוחים כמו גי' כפיפה ואח"כ תולין מצדה כמו גי"ו, א"כ כל שנעשה הפסול בו הדינו כגי"ו צריך לגרו פלו, אכל הניין שנתכה בהקשר א"צ לגררה, לאפוקי ברי"ש ששעשאה כעין דל"ת דבפעם א' נכתב הכל כפסול, צריך לגרו פלו. ולפי"ז היה ככל אות שנקטב בשני כתיבות כמו ג' ונעשה פסול בכתיבה אחת א"צ לגרו אלא אותה. ואם כתב מתחלה רי"ש ואח"כ עשה וצעה בו תג כעין דל"ת, סגי לה כשיגרו הגג או הנהך עם הגג ויחזור ויכתבנו כמין רי"ש, והחמיר גם כן תועב, לברש ול"ח. רגל הכ"ף צריך להיות כפלים כגג שלא תמרה כרי"ש. בתשובת מהר"י הלוי סימן סא כתב: אם עשה גג של כ"ף רחב צריך תמון למחך כל הגג, אפלו כמלת אלקיך; וכול למחוק, אך יחזר שלא ימחק הרגל (ל). והמ"א כתב: ולי"ז שאם יכול למשך כרגל שיהיה כפלים כמו הגג שפיר דמי, עין ס"ק שלפניו זה: (לג) והפרידה כשר. נ"ל דה"ה אם רגל הן' מניע לסוף הקלף בלי הנהך, רשאי לגרו קצת דלא גרע מנדבך אות לאות.

באר הגלח

ההרטום נעשה כפסול, אכל אם נדבך לאחר הכתיבה אין צריך לזה ודקא גירית התרטום, דהוא דבין דכול לגרו מהניין עד שיוכשלנו מצורת אות. וצריך עיין אם מהני גנה שנקטב בכשרות גם כן גירית חצי תרטום, ונה הלוי אם בעלמא כל התרטום הוא לעובא כמ"א או אפסור דהוא רק לתחלה (ל). וצריך עיין: * ורי"ש ששעשאה כמין דל"ת וכו'. (ואם עשה גג רחב לך פשוטה עד שנראה כמו רי"ש, כתב הפג"מ אברהם דימשך הנהך על שיהיה כפלים כמו הגג [ואם הכפלים הוא לעובא או לתחלה, עין לקמן בסיומן לו בדיוני צורת האותיות]. ואם אין לו מקום למשך, כתב הפג"מ אברהם בשם הר"ל, וכן סתם הפרי מגדים בסיומן לו בצורת האותיות, דתקונו הוא שימחק כל הגג, דגירית הנהך בודאי לא מהני בזה חק תוכות מש"ש, ואפלו במלת אלקיך יכול למחוק, אך יחזר שלא ימחק הרגל (ל). וצריך עיין, הלא דמי לרי"ש שעשאה כמין ד' דפקט השלחן צירוף צריך לגרו פלו משום דנקטב כפעם אחת, והכי נמי דכותה, ועין ביראפרים ששמחל קצת בזה (ל). דחוק. אחר-כך מצאתי בחדושי ר' עקיבא איג"ר שכתב בפשיטות דמי לרי"ש שעשאה כמין ד' [ועין בשערי תשובה כסע"ף קטן יב [כא] כמה שהעתיק בזה בשם תשובת גת נודים, וצריך עיין אם יש לסמוך על זה אחרי שכל האחרונים מחמירין בצריך על-כ"ל פנים למחך כהגג]. אך אי איתרי פן ביה? עין אלקיך שעשאה כמין ד' או רי"ש, נראה דיש לסמוך להקל דרי כתיבתה הגג אם אין לו מקום למשך הנהך, אחר שגם ברי"ש שעשאה כמין ד' מקל הפרי חדש, והביאו הפקציות השקל, דרי שיוכשלנו מצורת אות, וגם הגאון רע"א בחדושי הניה דברי השלחן צירוף בזה בצריך עיין מחמת אותה הקשיא של הפרי חדש (והמנה שלא וכו'): * יש להחמיר ולומר וכו'. עין בחדושי ר' עקיבא איג"ר (ל). וכהא גנא כתב הפקציות השקל בשם הפרי חדש: * משום דבין הגג ובין הנהך וכו'. כי בפעם אחת נקטב הכל כרגל הכותבין. ולפי זה אם מתחלה כתב ריש ואחר-כך עשה וצעה בו תג כעין דל"ת, סגי לה כשיגרו כהגג (ל). או הנהך עם הגג ויחזור ויכתבנו כמין רי"ש, לברש ומ"א: * ואם גרר והפרידה וכו'. אף אם נעשה והדבקות קדם שגמרו האות, ועין באר הגלח ובספר שיערי אפרים למהרא"ם מרגליות, דרין זה דשלחן צירוף: יש לפקפק בו, ומוכח שם מדעת שיערי אפרים בפתחי שערים שלו דאין להקל בו אלא בתפלין ומוזות דכדיעבד דמי, דאם היה צריך מוחיק היה נוסל משום שלא סדרן, אכל בספר-תורה וכן בתפלין ומוזות אם לא כתב גידן התבות שאחר זה, לא מהני גירית הדבקות לבר (ל). אם נדבך קדם שגמרו האות וגמרו האות כפסול: * כשר ולא מקרי וכו'. עין במשנה ברורה כמה שכתבנו "ואם רגל" וכו', הוא כמ"א כמה דקמא לו דמהני גיריה אפלו נדבך האות בתחלתו: * רגלי ה"א וכו'. עין במשנה ברורה כמה שכתבנו "וכל שאין צורת האות" וכו', לישן ח"מ באבן

משנה ברורה

(עו) קרי"ש. או י"ו שעשאו כמין רי"ש, וכל כהאי גוונא נעששה בכתיבה אחת: (עז) כמין דל"ת. והוא דרין כהגג של כ"ף פשוטה שעשאו רחב עד שנראה כקל"ת או רי"ש, ועין בבאר הלכה. והסופרים נקשלין בזה בענותיהם הרבים: (עח) שנגמרה. האות בארכו פראו, כגון שכתב תבת "לו" ונדבך הני"ו בקצהו להלמ"ד, וכל כיוצא בזה, ואפלו כהגגה כ"ף דהוה שלא נשמית על-ידי זה האות מצורתה, אפלו הכי פסול, דבעינן שיהא האות מקף גרול. ואם נתפשטו האותיות ממש לחת הדיו, שקורין אפלאסין (ל), עד שנראין כדובקין, ומכל מקום נראה שאין האותיות נוגעין, כשר; ואם האותיות נוגעין, אף שנעשה זה לאחר הכתיבה, אפלו הכי פסול (ל). אבן העזר בסיומן ככה סעיף טו בהג"ה ובכתיב שמואל, עין שם, ועין לעיל בבאר הלכה בסוף סעיף טו. ואם נמצא דבוק בין אות לאות כשהוציאו ספר-תורה לקריאה, עין לקמן בסיומן קמג (ס"כ כה) במשנה ברורה (ל). (עט) כשר. והוא דרין אם (ל) רגלי האותיות או גגן ואמצען מניע לסוף בלי הנהך קלף, רשאי לגרו קצת, דלא גרע מנדבך אות לאות דמהני גיריה. ודע בזה אין מעכב שלא סדרן, כמבאר לקמן בסעיף כה, מאחר דהוה מקל בגוף האות. ואפלו (ל) באותיות השם שנגמרו ודבוקן למטה רשאי לגרו (ל): (פ) חק תוכות. ומרי (כ) שלא נשמית האות מצורתה על-ידי הדבקות, אכל אם נשמית האות מצורתה ואין התינוק יכול לקרואה, וכל-שכן אם נשמית לצורת אות אחרת, כגון י"ו שנדבך בסופו לני"ו כפופה דבוק עב שנראית בצורת טי"ת, עד שתינוק דלא חכים ולא טפש יקרא אותו לטי"ת, לא מהני גירית הדבוק בזה, דהוי כמ"ם שנסתמה ומקרי חק תוכות, ועל-כן צריך לגרו (כ) גם הני"ו, שגם הוא נשתנה מצורתו ונפסל על-ידי הדבוק, וכן כל כיוצא בזה: (פא) כתקונה. ובקנפלה טפת דיו, כסעיף יו, אף דנקתבה מתחלה כתקונה, ונקללה על-ידי השפה ואינה נכרת, מה שאין פן בזה דאפלו קדם הגרירה נכר היטב כל אות בפני עצמה; ולפי זה אם כל ארך האות דבוקה לתחלתה לא מהני גיריה, והפרי חדש מקל בזה (ל). ועין בשערי אפרים (ל) ובתנ"כ ח"מ (ל): (פב) אם נגעו. אכל אם יש הפסק דק אפלו רק כחוט

העזר עי"ש, וכמה שקטב "ואף אם נדבך וכו' באפן שהתינוק יודע שהוא ה"א וכו'". בן נראה ברור מדהביא הבית יוסף בסיומן זה ובל"ז מקור לזה מדברי מהר"ק בשרש צח, ושלא כמו שקטב בשרש עא, ושם הלא ארי בהקרא הכי מבאר שם בסוף השרש; וכן הביא מתורת-התפלין ומוכח שם גם כן הכי, דאי לא הכי לא תראה: 1 נוזל (דל"ל).

שער העיון
(ג) מגן אברהם ופרישה: (ל) פרי מגדים עין שם וכל-שכן למעלה: (כ) מגן אברהם ונרד"ה יחיים בקריאת התורה: (ל) פרי מגדים:

הלכות תפלין סימן לב

ביאורים ומוספים

[משנ"ב ס"ק פג]

דכל שאין צורת אות עליו כמו שנקראה למשה מסיני אין שם אות עליו⁽¹²⁶⁾.

126 לקמן (סי' לו ס"ק ה) כתב בשם שו"ת נודע ביהודה (מהר"ק יו"ד סי' פ) שכל דין שאין לו שורש בגמרא אין לפסול האות עבורו. ובגדולי הקדש (כלל יב אות ט) כתב, שאי אפשר לתפוס דברים אלו כפשוטם ממש, שהרי גוף צורת האותיות לא נתבאר בש"ס, ומזהיבן ידענו שזו אל"ף הו ב"ת ולא להיפך, ובהכרח שסומכים על קבלת אבותינו עד משה רבינו ע"ה, ולפיכך כל שינויה צורת האות מכפי שנמסרה למשה מסיני הרי זה פסול. וראה מה שכתבנו בסי' לו שם.

[משנ"ב ס"ק פו]

דאין להי"ד העליון והתחתון לצע בהגג אלא בפקות שבהם⁽¹²⁷⁾.

127 ואף על פי שאינו מפורש בש"ס, מ"מ הרי היא פסולה, מאחר שכך מקובל בידינו לעשותה, וכמו שנתבאר לעיל (סי' פג).

[משנ"ב שם]

כמו שיתבאר לקמן במשנה ברורה בסימן לו בדיני צורת האותיות⁽¹²⁸⁾.

128 שם נתבאר שצריך לעשותה כצורת יו"ד, ולפיכך אם נגעה היו"ד בכל עוביה בגג האל"ף הרי היא פסולה, שאין ניכרת ביו"ד צורת ראש ורגל. ובענינו פירש המשנה הסופר (סי' ח ס"ג ביה"ס ד"ה אם) על פי דברי הרמ"א (אהע"ז סי' קכה ס"ז) והחלקת מחוקק שם (ס"ק לא), שלא מדובר באופן שנעשה כל היו"ד קו משוך בשוה, אלא באופן שקצהו השמאלי של היו"ד נגע בגג האל"ף, שבאופן זה אף על פי שניכרת בו צורת ראש ורגל, מ"מ פסול מדין נגיעת האות בעצמה (וכך מתבאר בביה"ל ד"ה או פני).

[משנ"ב ס"ק פז]

אבל אם נתפשט מעט ואינו דק כראוי ליפי הקתיבה, אם נשאר הקרש אין בקו כלום⁽¹²⁹⁾.

129 דדהיינו, שאם נשאר רוחב בגג היו"ד בולט יותר מרגלה, יש לזה צורת יו"ד וכשרה.

[ביה"ל ד"ה רגלי]

אפשר דיש לצרף לזה דעת הסמ"ק (המובא בשו"ר בד"ן נפלה טפת דיו ע"ש)

דסובר להקל בזה על ידי גרידה, וצריך עיון⁽¹³⁰⁾.

130 אמנם, מסתימת דבריו במשנ"ב לקמן (סי' לו ס"ק יא) משמע, שאף אם הנגיעה דקה, ונעשתה לאחר הכתיבה, לא מועיל לגרור את הנגיעה משום 'חק תוכות', ואם כבר כתב לאחר אות זו, אין לה תיקון משום שהוא 'שלא כסדרן'.

[ביה"ל ד"ה נגע]

דע דאין חלוק בין אם נגע קצת הקתיבה או לאחריה⁽¹³¹⁾.

131 כתב כן לאפוקי מדעת הסמ"ק שהובא לעיל (סוף ד"ה רגלי), שלאחר הכתיבה אין פסול של 'חק תוכות'.

[ביה"ל ד"ה או פני]

מה שאין בן אם רק נגע קצת השמאלית של הי"ד להאל"ף כשר⁽¹³²⁾.

132 מבואר מדבריו, שאם נגע הקצה השמאלי של גוף היו"ד בגג האל"ף הרי היא פסולה, אף על פי שעדיין ניכרת צורת הראש והרגל של היו"ד, וכמבואר בבית שמואל (אהע"ז סי' קכה ס"ק כח) בדעת הרמ"א שם, ושלא כדעת החלקת מחוקק (שם ס"ק לא). וראה לעיל הע' 128.

ואם עוקץ זה עבה וגורם שתיפסד צורת היו"ד ותיראה כצורה חדשה, כתב החזו"א (ארי"ח סי' ט ס"ק ד) שהיא פסולה, ולא הכשירו כאן אלא כאשר נשארה צורת היו"ד וניכר על ידי דקות הקו המחבר ומקומו שהוא רק העוקץ של היו"ד. והוסיף (שם ס"ק ה) שהחלקת מחוקק (שם) נחלק והחמיר אף בזה, מפני שהעוקץ נראה כרגל נוספת של היו"ד, וכאילו יש לה שתי רגלים.

[ביה"ל שם]

דאף דעל ידי הנגיעה נחשב כאלו אין לו קוץ להי"ד, הא אין מעכב בזה לענין תקון⁽¹³³⁾, וכתב על זה הפרי"קניס: ואל"ף קניס גרידה בעי⁽¹³⁴⁾.

133 היינו באות יו"ד, כמבואר לקמן במשנת סופרים (אות יו"ד) שהקוץ שלה מעכב ומי"מ מועיל בה תיקון, ומטעם זה אין חיסרון בכך שעל ידי נגיעת היו"ד באל"ף אין לה קוץ, כיון שעיקר צורת יו"ד עליה אף בלא קוץ.

ולגבי אות אל"ף, מבואר שם (אות אל"ף) שלדעת הפמ"ג הקוץ אינו אלא לכתחילה, ושמדברי הבי"י משמע שאין צריך לעשותו אף לכתחילה.

134 וביאר הגדולי הקדש (כלל טו אות ד), שיש לגרור כדי שתהיה האות מוקפת גויל מכל צדדיה.

הלכות תפלין סימן לב

ביאורים ומוספים

[ביה"ל ד"ה יגור]

ובקצת השלמתו נדבק בהקו העקם של האלף (135) וכו', ואין צריך לגרור מה שנקבב אחר כך כיון שנקבב בשני תיבות (136).

(135) והחזו"א (ארי"ח סי' ח ס"ק י) כתב לחלק כן, וכן כתב המקדש מעט (ס"ק צד).

(136) והחזו"א (שם) כתב שצריך לגרור את כל מה שנכתב אחר כך, כיון שאין מעלה לכך שכתב בשתי תיבות מפני שנכתב בפסול, וכן כתב המקדש מעט (שם). ולענין מחיקת הי"ד העליונה שנכתבה קודם לכן, כתבו (שם) שאין צריך למוחקה.

[משנ"ב ס"ק צב]

דאם יקנה אף אות אחת שלא נקבב לשם תפלין פסול (137), ולא מנהי העברת קלמוס לשמחה (138).

(137) ואם התחיל לכתוב מקצת האות שלא לשמה וסיימה לשמה, תלוי הדבר במחלוקת הרד"ך והב"י המובאת לעיל (ס"ק ז), שלהרד"ך פסול, ולהב"י כשר כיון שסיים את האות לשמה [וראה מקדש מעט יו"ד סי' רעד ס"ק א]. ולענין תגין, כתב בשו"ת שבת הלוי (ח"י סי' ז) שאף שלכתחילה צריך שיכתבו לשמה, מ"מ בדיעבד אינו מעכב, שאף שנחשב הדבר כאילו לא נכתבו התגין כלל, יש לסמוך על הפוסקים המכשירים ללא תגין.

(138) לפי שכתב על גבי כתב אינו נחשב כתב, שהרי כבר היו האותיות כתובות.

[משנ"ב ס"ק]

תחלת כל הפרשיות יאמר: אני כותב פרשיות אלו לשם (כו' 139), ומנהי זה מדינא אפלו אם הפסיק בין הפרשיות (140).

(139) ואם לא אמר 'לשם קדושת תפילין' אלא 'לשם תפילין' בלבד, כתב בשו"ת שבת הקהתי (ח"א סי' מד) בשם הגרי"ש אלישיב שמועיל בדיעבד.

ואף שקדושת תפילין של ראש גדולה יותר משל יד, כתב החזו"א (ארי"ח סי' ו ס"ק ד) שאין הסופר צריך לומר שכותבם לשם קדושת תפילין של ראש, מפני שקדושת שניהם אחת היא [ורק שכבוד הקדושה בעלמא יש בשל ראש], שהרי מטעם זה מבואר בשו"ע לקמן (סי' מב ס"א) שמותר להפוך תפילין של יד ולעשותם של ראש אף שלא נכתבו לשם כך.

(140) וכמו שביאר לעיל (סי' יא ס"ק ה) לענין עיבוד, שנפסק שיכל העושה על דעת ראשונה הוא עושה.

ואף שדי באמירה בתחילה שכותב לשם תפילין, כתב השו"ע הרב (ס"ב) שצריך הסופר לחשוב במשך כל הכתיבה על כך שכותב תפילין, ולא לכתוב כמתעסק בעלמא, ובכך ביאר את דברי הרמ"א כאן שאין לכתוב בשעה שבא לנמנם. ובחזו"א (ארי"ח סי' ו ס"ק יג ד"ה וזה) מבואר, שכיון שאמר בתחילה שכותב לשמה הזרה על כך שחושב לשמה בשעת מעשה הכתיבה, אין חשש אם למעשה טרוד במחשבות זרות בשעת הכתיבה. וכתב בשו"ת שבת הלוי (ח"י סי' ו) שאף שלכתחילה יש לנהוג כשו"ע הרב, מ"מ בדיעבד התפילין כשרות גם אם חשב מחשבות זרות בשעת הכתיבה, כמבואר בחזו"א.

[משנ"ב ס"ק צג]

נראה דהוא הדין בתקנת האותיות הנפרדות דצריך לשמן (141).

(141) והיינו באופן שבא לחבר את הפירוד, כגון שנפרד יו"ד האל"ף מגגו. וראה בביה"ל לקמן (סי' לט ס"ב ד"ה בכל תיקון עשיתן). שהסתפק אם מועיל תיקון האותיות הפרודות על ידי פסולים לכתובת סתם.

ואם תיקן הפסק באות בלא אמירת לשמה בפיו אלא במחשבה בלבד, כתב בשו"ת שבת הלוי (ח"ח סי' כו) שהועיל התיקון, מפני שהאות עצמה נכתבה באמירת לשמה, והתיקון רק בטל לעיקר האות.

[משנ"ב ס"ק צד]

ואם אחר כותב, צריך גם הוא לומר כן אף באמצע קשהוה מתחיל (142).

(142) מן הטעם שכתב בביה"ל לעיל (סי' יא ס"ב ד"ה לשמן), שבשני אנשים אין אומרים 'כל העושה על דעת ראשונה הוא עושה'.

[משנ"ב ס"ק צה]

וענין כהדושי רבי עקיבא אינר (143).

(143) והובאו דבריו במה שכתבנו לעיל ס"ק כד, וראה מה שכתבנו שם.

[משנ"ב ס"ק צח]

דמקל מקום הרי הנזיר לשם קדושה (144) וכו', רק במקשה בעלמא וכו' אפלו דרעב לא יצא (145).

(144) והחזו"א (ארי"ח סי' ו ס"ק יג ד"ה זה, ויו"ד סי' קנט ס"ק יג) כתב שלפי הסוברים שצריך לומר בפה שכותב לשמה, אין טעם שלגבי קדושת השם תספיק מחשבה ותועיל אמירת לשם קדושת ספר תורה שבתחילה, שאינה שייכת לקדושת השם. ובביאור מחלוקתם כתב בשו"ת שבת הלוי (ח"ב סי' קמא), שלפי הרמ"א והמשנ"ב (וכן ה"ט והשי"ך ביו"ד) אמירת לשם קדושת ספר תורה מחילה קדושה על כל תיבה כפי ענינה, ולפיכך מועילה קצת לקידוש השם, ורק שכדי להשלים את קדושת השם צריך לומר בשעת כתיבתו 'לשם קדושת השם', ובדיעבד מועיל לחשוב זאת.

(145) משמע שהחיסרון הוא באזכורת שלא נכתבו לשמן, אכן במשנ"ב לעיל (ס"ק צח) מבואר שאף בכתיבת כל שאר התיבות שבתפילין הדיבור מעכב [ודלא כרעק"א].

[משנ"ב ס"ק צט]

"לשם קדושת השם" (146).

(146) ובגדר קידוש השם, הסתפק המחנה אפרים (ח"י על הטור יו"ד הל' ספר תורה ד"ה בענין) האם הוא כוונה שכותב את השם לשמה [כשאר דין לשמה], או שצריך לכוון שהוא מחיל קדושה על השם שכותב, והמקדש מעט (יו"ד סי' רעו ס"ק יב) כתב שהעיקר הוא כמדויק מהבני יונה שם (ס"ב) שדי בכך שכותב לשם קדושת השם, ואין צריך להקדישו [וראה גדולי הקדש כלל ו אות ב]. מאידך, הברכי יוסף (יו"ד שם אות ה) כתב שמלשון השו"ע ושאר פוסקים, וכן מהירושלמי (סוכה תחילת פ"ג) מוכח שצריך לכוון להקדישו. ובח"י הגרי"ח הלוי (הל' תפלין פ"א ה"טו) כתב שלפי הטור (יו"ד סי' רעו) שדי בקידוש השם במחשבה, די בכך שמכוון יודע שכותב את השם [וראה גליונות החזו"א שם], אך לפי הסמ"ג וספר התרומה הסוברים שצריך לקדש את השם בפה דוקא, יש לומר שהוא משום שנאמר בזה דין נוסף של לשמה שצריך להחיל על השם.

ואף באופן שמועילה מחשבה [כגון שאמר בפיו בתחילת הכתיבה], מבואר בבני יונה (שם) שאם הוא חושב על דברים אחרים בשעת הכתיבה ואינו מקדשו במחשבתו, אין די בכך שידע במחשבתו שכותב שם קדוש, מפני שצריך לקדשו במחשבה [וראה חזו"א ארי"ח סי' יב ס"ק ד ויו"ד סי' קסד ס"ק ג].

הלכות תפלין סימן לב

באר הגולה מח

ת ה"א ש"ס
ספר תורה
עשין כ"ה
המורה
דגשין נר
א ש"ס

דבוקים (בית יוסף): **יט (צב)** *בתחלת (ל) [נל] (צג) הכתיבה (צד) יאמר (צה) כפיו (צו) אָני כותב לשם קדשת תפלין. *מלבד זה (צז) כָּל פעם שכותב אַזְכְּרָה צָרִיךְ לומר שכותב לשם קדשת השם: הגה וְנש אומרים דסגי כשמשבש שכותב האזכרות לשמן, הואיל והוציא (צח) בתחלת הכתיבה כפיו סגי בכתי (הרא"ש) ה"ת וס"ת וטור יורה דעה וא"ח, וְנש להקל (צט) בדיעבד. וכשבא לנמנם לא יכתב, דאינו כותב אַז בכונה (א"ז):

באר היטב

י"ד נוגעת באל"ף כשר, דאפלו בלא הקוץ מקרי י"ד, עמ"א: (ל) הכתיבה. קדם שיקתב השם יעין כקלמוס, שיטבולנו טרם שיקתב אות אחרונה שלפני השם ויקדש הדיו באותו אות. ואם צריך דיו טרם שיגמר השם אַז יטבל באותיות שלפני השם שהם לחים ויגמר השם, ואם לא הניח אות לפני השם יעין אם יש אות או תג שצריכה דיו כדי שיקדש הדיו קדם שיקתב השם, כ"ש מ"א. וסדר כתיבת השם דרך סוד עין בעצרת זקנים ובגנת ונרדים חמ"ח כלל ב ס"י י' ויא:

שערי תשובה

כן, דמימי שלא סקרון הוי וגם בס"ת אפשר להספיק משום חק תוכוח ע"ש: [ל] הכתיבה. עכ"ט. וכסב בגנת ונרדים סימן י' ויא: בכתיבת שם הקודש ע"י כפיו כפיו שמורים יש להספיק, כי הם נוכעים מפקוק קרוש רבנו האר"י ז"ל, ואין להקדים פחמת שצריך לכתב בתחלה אותיות השם חלקים נפרדים ומשפחה בכתיבתו קצת אע"ג דכתיבה דכתיבת אחת עדיף טפי בדמשמע כיומא, ס"ס בנה שיש צורך בכונה לקדשת השם, וגם בכתיבת אות אחת שהוא עיסוק בכתיבתו אין קפידא בזה, וגם אין חילוק אם יתחיל מוספה לתחלתה כר ע"ש:

משנה ברורה

והוא הדין אם רָגַל השמאלי של התי"ו נעשה ישר ולא (נט) יוצא למטה לחוץ, ועין בלבושי שרד שנסאר בצריך עיין למה צריך כלל גרידה, ומשיך אחר כך ויעבה מעט את י"ד השי"ן עד שיהיה בהגן, וכן כהאי גונא כרגל התי"ו, עין שם, וכן משמע בפריימגדים במשפעות וכתב אות כ דמהני עצה זו אפלו באל"ף, ועין בסוף דברי הלבושי שרד. וכל זה כשלא כתב התכות שאחר זה, דאי לא הכי בודאי לא מהני תקון להתי"ו וכהאי גונא משום שלא כסדרן, כיון שאין בו עתה צורת התי"ו: **יט (צב) בתחלת**. דאם יהיה אף אות אחת שלא נכתב לשם תפלין פסול¹³⁷, ולא מהני העברת קלמוס לשמה¹³⁸, ניו"ד רעדן. ו"תחלת" רוצה לומר, תחלת כל הפרשיות יאמר: אני כותב פרשיות אלו לשם וכי¹³⁹, ומהני זה מדינא אפלו אם הפסיק בין הפרשיות¹⁴⁰; אף מכל מקום טוב יותר שיאמר תחלת כל פרשה וכי: **(צג) הכתיבה**. נראה שהוא הדין בתקון האותיות הנפרדות הצריך לשמן¹⁴¹, הואיל ובלאו הכי התפלין הם פסולים, דאין עליהם צורת אותיות כראוי: **(צד) יאמר**. ואם אחר כותב, צריך גם הוא לומר כן אף באמצע כשהוא מתחיל¹⁴²: **(צה) כפיו**. ולא סגי במחשבה אף בדיעבד [א"ר ופמ"ג], ועין בהדושי רבי עקיבא אגב¹⁴³: **(צז) אני כותב וכי**. יש שכתבו דנכון שיאמר אַז גס"כן "וכל אזכרות שבו לשם קדשת השם", דשפא ישבח אחר כך לקדש השם במקומו, ועין בבאור הלכה: **(צז) כָּל פעם**. ואם כותב שתי אזכרות בלי הפסק **(קא) ב'י בקדוש אחד: (צח) בתחלת הכתיבה**. (קג) שהוא כותב לשם קדשת תפלין, ואף דלא הזכיר בתחלה קדשת האזכרות סגי, דמכל מקום הרי הזכיר לשם קדשה¹⁴⁴; אבל אם גם בתחלה לא הזכיר בפרוש רק במחשבה בעלמא, או שעמה לא קדש את האזכרות אפלו במחשבה, אפלו (קג) בדיעבד לא יצא¹⁴⁵: **(צט) בדיעבד**. אבל לתחלה צריך לומר בפרוש ככל פעם שכותב האזכרה "לשם קדשת השם"¹⁴⁶ (קד) אפלו אם אמר בתחלת הכתיבה "וכל האזכרות שבו", וכן פסקו

דין נפילת דיו והשלים האות עלי"ד כתיבה, וסובר דכל אות עלי"ד כתיבה בעינן ולא עלי"ד כתיבה מילא, ומזה זיק הפריימגדים שהוא הדין דצריך להסיר ז' לתש"ו לאסמך בזה. זה לגניית דעמי אין זה ראהי כלל, דשם טעמו הוא דבעינן כל האות עלי"ד כתיבה ולא שיעשה מילא, מה שאין כן בזה דלא נעשה מילא אפשר דמי י' לאסמך בזה. הגה והגל ואחר כך היה כותב הי"ד, ולא מבי לדלות במקום ר"ש וצריך לגרר ללו, דשם עשה הכל בכתיבת אחת, וכמו שכתב הש"י בסע"י חושן יו, מה שאין כן בענינו לכוונה שתי כתיבות הם. גם בספר לודו אמת להפצל ברבייטוס אין מחלק בנדבך י"ד העליון למחטון. אמנם אחר כך ראיתי עוד באיזה אחרונים שאמר הפריימגדים שגראה מודעם גס"כן הפריימגדים, ודעת הסגן אברהם להקל בין נדבך י"ד העליון למחטון, על"כן בודאי לתחלה צריך להחמיר ולגרר כל מה שנעשה בפסול אחר שיעשה הנגיעה, והינינו אפלו רגל המחטון של האל"ף, וכהאי גונא בשאר האותיות דקשיב מה כה"ה: ובדיעבד יש לעין אם יש להחמיר בזה, אחר דמסתמא לישן הבי"ת יוסף והדרכי"משה כסיון לו והלבוש לא משמע כן וכפ"ל. ואחר כך מצאתי בהדושי ר' עקיבא איגו שרמו לעין בתשובת מהר"י הלוי אחיו של הש"י, ועינתי שם ומצאתי שם הוא פשיטא לו דבנגיעת ידיו ששל האלפ"ין אין צריך לגרר רגל המחטון שמתחנה, ועין שם מה שכתב לענין י"ד העליון, אף לענין כן העסק (הינינו מה שקדאי בשלשן צריך גג האל"ף) סבירא לה שם דצריך שיעשה כפסול עלי"ד הרבוב שכתבב להי"ד, עין שם; אלא הכיב דכתב בתחלה את הקו העקם והגל המחטון ואחר כך השלים ליי"ד שעי"ג ונתחבב בו, דאז לבלי עלמא אין צריך לגרר רגל המחטון, דהרי הקו נכתב בהשירות. נחור לענינו, ודלכתחלה נכון לחש להחמיר לגרר אפלו רגל המחטון, ובדיעבד אם לא גבר רגל המחטון נראה דאין להחמיר; ולענין כן העסק לו לענין כן העסק (הינינו מה שקדאי דהי"ד צריך למחך ולא הקו, וצריך עיין למעשה: * בתחלת וכי'. עין במשנה בירורה כמה שכתבנו דנכון שיאמר "וכל אזכרות שבו", כן כתב הש"י ב"ורה דעה ועד סע"ף א, כביאוי הפריימגדים כפה, וכתב דלכתחלה גם הש"י מודה דצריך ככל פעם לקדש אזכרה אף דקדשת בתחלת הכתיבה, ולא מויעל זה אלא לענין דיעבד, ולפלא שלא הביא ה"הקם חמדות בהלכות ספר תורה פליג וסובר דאפלו ידעבד לא מהני, ועין בבכרייטוס ב"ורה דעה ועד סע"ף א, וכן כה"ה שכתב בתחלת הכתיבה אחר "וכל אזכרות שבו", ויש להקל: עין בפריימגדים שכתב על התקנה על דרכנו, ואפילו לדעת הדוכרי שמואל, הוכיב שא לא יצא, ובדיעבד לה היה פסול לקדש האזכרות לשמן אף דארכי"ה, ועל"פלינים יש לצרף עיה הש"י זנה ולהקל בזה, כן נראה לעניית דעמי:

שער הציור

(נט) בפריימגדים ולבושי שרד: (ק) פשוט: (קא) (קב) (קג) (קד) הכל בפריימגדים: